

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל תיאום ובקרה
האגף לחינוך מבוגרים

תיכונות
ככה עולים כיתה בחיים

רמת הבחינה : גמר
מועד הבחינה : קיץ תשע"ח 2018
היקף הבחינה : 2 יח"ל
מספר השאלון : 990312

מדעי ההתנהגות - 2 יח'

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעתיים וחצי
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה בשאלון זה ארבעה פרקים:
פרק ראשון (10X4) 40 נקודות.	יש לענות בגוף השאלון
פרק שני (7X2) 14 נקודות.	יש לענות בגוף השאלון
פרק שלישי (2X15) 30 נקודות.	יש לענות במחברת הבחינה
פרק רביעי (4X4) 16 נקודות	יש לענות בגוף השאלון
- סה"כ 100 נקודות

ג. הוראות מיוחדות :

- קראו את ההנחיות בקפדנות לפני שתגשו לפתרון הבחינה.
- כתבו בכתב ברור.
- ציינו בתחילת כל נושא / אירוע / מושג את מספרו.
- אין לענות על יותר נושאים / אירועים / מושגים מהמצוין בהנחיות.

פרטי הנבחן:	פרטי מרכז השכלה:
מספר הנבחן ברשימה: _____	שם: _____
שם נבחן: _____	קוד מוסד: _____
שם משפחה פרטי	מקום בחינה: _____
מס' ת"ז: <input type="text"/>	

שם המעריך: _____
ציון הבחינה: _____

בהצלחה!

פרק ראשון (40 נקודות)

לפניכם 12 שאלות. עליכם לענות על 10 שאלות בלבד.
הקיפו בעיגול את התשובה המתאימה ביותר. (לכל שאלה - 4 נקודות).

1. מדעי ההתנהגות הוא תחום מחקר המתבסס על :

- א. הסקת מסקנות מתצפיות בבני אדם ובחיות.
- ב. שימוש בסקרים וראיונות וניתוח סטטיסטי שלהם.
- ג. עריכת ניסויים מבוקרים, בהם החוקרים שולטים על משתנה מסוים או יותר.
- ד. כל התשובות נכונות .

2. בסגנון מנהיגות סמכותי המנהיג:

- א. משתף את הכפופים לו בתכניותיו.
- ב. קובע עבור הכפופים לו מה יעשו בכל שלב ושלב בעבודה.
- ג. מתלבט עם הכפופים לו לגבי תכנון שלבי העבודה.
- ד. מותיר את הכפופים לו ללא הנחיות, היות שהוא סומך עליהם שיבינו לבד מה לעשות.

3. תקשורת חוסמת נובעת מ:

- א. מסרים סותרים.
- ב. רצון להבהיר את המסר.
- ג. רגשות חיוביים כלפי הנמען.
- ד. מיומנות תקשורת גבוהה.

4. ניתן להגדיר מניע כ-:

- א. צורך או דחף הגורם לאדם לפעול בדרך כלשהי.
- ב. תכתיב המגדיר מה אסור לעשות.
- ג. חוק הכתוב כחוק או כתקנה.
- ד. זיכרון מיידי המשפיע על שיקול הדעת.

5. משמעות הביטוי "רשת חברתית" בעידן המודרני היא:

- א. מערך הקשרים שאדם יוצר לעצמו במהלך חייו.
- ב. רשת וירטואלית (באינטרנט) של קשרים בין חברים. לדוגמה פייסבוק, טוויטר ועוד.
- ג. הרשת הממפה את הקשרים החברתיים של אנשים העובדים באותו ארגון.
- ד. היכולת של אדם להישען על חבריו בעת צרה.

6. הקבוצה הראשונית של האדם היא:

- א. אשתו וילדיו לאחר הנישואים.
- ב. משפחת המוצא שלו.
- ג. המשפחה המורחבת.
- ד. חבריו הקרובים בעבודה.

7. הסמכות ההורית חשובה כדי:

- א. שהילדים ידעו שההורים אוהבים אותם.
- ב. שלא יהיו ריבים בין הילדים.
- ג. שהילדים יגדלו במסגרת ברורה ומגינה.
- ד. לפתור בעיות מול בית הספר בלבד (היא אינה נחוצה במקומות אחרים).

8. אדם פסיבי נוטה:

- א. להשיג את שלו בכל מחיר.
- ב. להתחשב בזולת ועם זאת לדרוש את שלו.
- ג. להיות אדיש ולוותר בכל מצב של קושי ועימות.
- ד. למצוא דרך בה כל הצדדים מרוצים.

9. פטרנליזם הוא:

- א. התנהגות מתנשאת המשדרת מסר של "אני יודע טוב ממך...".
- ב. התנהגות אבהית המשדרת מסר של "אני אוהב אותך ואגן עליך...".
- ג. התנהגות שוויונית המשדרת מסר של "אני ואתה שווים ויש לך זכות בחירה מלאה..".
- ד. התנהגות מרצה המשדרת מסר של "אתה היודע והמומחה וברור שאשמע בקולך...".

10. התיאוריה הפסיכואנליטית של פרויד עוסקת ב:

- א. התפתחות קוגניטיבית.
- ב. התפתחות מוטורית ובעקבותיה התפתחות חברתית.
- ג. התפתחות רגשית והיחס בין האדם לסביבתו.
- ד. התפתחות השיפוט המוסרי.

11. חוקר העורך סקר:

- א. שואל את הנבדקים שאלות (בעל פה או בטלפון או באינטרנט).
- ב. צופה בנעשה ללא התערבות על מנת לא לשנות את התוצאות.
- ג. בודק במעבדה השפעות של התערבות כלשהי.
- ד. סוקר מאמרים וספרים בנושא ולומד על הנושא תוך כדי לימוד עצמי.

12. חיברות הוא תהליך שבו:

- א. האדם בעודו ילד ולכל חייו, לומד את החוקים ומנהגי החברה בה הוא נמצא ומתפקד.
- ב. סטודנטים באוניברסיטה לומדים על תהליכים חברתיים.
- ג. נוצרת מומחיות בתחום חיבור מאמרים.
- ד. נוצרים קשרים חברתיים במסגרות חדשות.

פרק שני (14 נקודות)

לפניכם 9 היגדים, בחרו 7 מתוכם.

הקיפו במעגל אחת משתי האפשרויות: "נכון" או "לא נכון".
(לכל סימון מתאים - 2 נקודות).

- 1. אינטליגנציה היא יכולת לפתור בעיות ולבצע פעולות שונות בתחומים שונים של החיים. נכון / לא נכון
- 2. נורמות פורמאליות חשובות יותר מהנורמות הבלתי פורמאליות. נכון / לא נכון
- 3. תיאוריית ההתפתחות החברתית של אריקסון עוסקת באדם בתקופת ילדותו בלבד. נכון / לא נכון
- 4. ההתפתחות התעשייתית לא השפיעה על מבנה המשפחה. נכון / לא נכון
- 5. חשיפה נכונה לגירויים בסביבה משפיעה לטובה על ההתפתחות הקוגניטיבית של האדם. נכון / לא נכון
- 6. בגיל המבוגר הזיכרון לטווח הארוך בדרך כלל חזק מהזיכרון לטווח קצר. נכון / לא נכון
- 7. אמפתיה היא הבעת רגישות ואכפתיות כלפי אדם אחר. נכון / לא נכון
- 8. המערכת המשפחתית היא דינמית, מתפתחת, עוברת תהליכים ומשתנה כל הזמן. נכון / לא נכון
- 9. הורים רבים חוששים משלב "הקן המתרוקן". נכון / לא נכון

פרק שלישי (30 נקודות)

לפניך שלושה אירועים. בחר שניים מתוכם.

בשני האירועים שבחרת - חשוב להקפיד לענות על כל השאלות הכלולות בהם.
(לכל אירוע מלא - 15 נקודות). **את התשובות יש לכתוב במחברת הבחינה.**

1. אירוע א':

יעל, דור ונעמה, הם בני נוער המתנדבים בתחנת מד"א (מגן דוד אדום) בתל אביב. יעל הגיעה להתנדבות בכיתה י' במסגרת מחויבות אישית בבית הספר. על מנת לקבל את תעודת סיום השנה היא נאלצה, כמו חבריה, למצוא מסגרת התנדבות ולהתנדב 60 שעות בשנה. לאחר שמילאה את שעות ההתנדבות להן הייתה מחויבת, היא המשיכה להתנדב וחדלה לספור שעות.

דור התנדב היות שכל תחום הסיוע הרפואי מאוד סקרן אותו, לאחר שהתנדב במשך שנתיים, החליט להמשיך ולהתנדב לאחר כיתה י"ב גם לשנת שירות במד"א, בתקווה להתקבל אחר כך כחובש במהלך השירות הצבאי שלו. נעמה באה ממשפחה שכולם מתנדבים במד"א. אביה ואמה נהגי אמבולנסים וחובשים בכירים, ואחותה הגדולה מדריכת נוער מד"א כבר כמה שנים בהתנדבות. אף אחד מהם לא ציפה ממנה גם להתנדב, אולם עבורה מד"א הוא המשפחה שלה, והיא נולדה לתוך הארגון ומרגישה שהיא חלק ממנו.

באחת המשמרות הם הגיעו למקום של תאונה בהתרחשות. במקום הייתה מכונית בוערת ומשפחה עם ילדים קטנים העומדים לידה. דור ראה כי ילד קטן ניתק מאמו ורץ לכיוון המכונית, כנראה כדי להביא חפץ שאיבד. דור, מבלי לחשוב פעמיים, רץ למכונית, תפס את הילד הקטן והרחיק אותו משם לפני שייפגע. אחרי האירוע יעל אמרה לדור: "אני לא מבינה אותך, משוגע, זה מסוכן, מה פתאום רצת למכונית הבוערת, אפשר לחשוב שזה הבן שלך או משהו כזה...". ודור מצידו ענה לה: "אני לא חשבת בכלל על עצמי שם, להיות חובש זה חלק ממני ומהכשרונות שלי, ואני פשוט עשיתי את זה. "הייתי אני" ולא יכולתי להיות מישהו אחר למרות הסכנה".

- א. מהו מניע פנימי? מי מגיבורי האירוע היה בעל מניע פנימי בדוגמה שלפנינו? (5 נק')
- ב. מהו מניע חיצוני? מי מגיבורי האירוע היה בעל מניע חיצוני בדוגמה שלפנינו? (5 נק')
- ג. בשיחתם של יעל ודור, הדעה של מי משניהם מתאימה לתיאוריית מדרג הצרכים של מאסלו ומדוע? (5 נק')

2. אירוע ב':

יעל ועידו הם הורים צעירים לשלושה ילדים, נטע בת ה-8, עודד בן ה-5 ותמר בת השנה. ההורים של יעל ועידו גרים בעיר אחרת, ואינם נמצאים בסביבה על מנת לעזור בגידול הילדים.

יעל ועידו עובדים קשה על מנת לפרנס בכבוד את ילדיהם ומצבם הכלכלי לא קל. הם עייפים מאוד ונרגזים. לעתים קרובות מבלים הילדים שעות רבות מול הטלוויזיה, משום שלהוריהם אין פנאי ואין כוח להיות אתם. את ארוחות הערב הם אוכלים מול הטלוויזיה.

כאשר הילדים רבים, יעל חוזרת ואומרת בכל פעם מחדש "נמאסתם עלי כבר, מתי כבר תפסיקו להיות כל כך טיפשים", או "לא ייצא מכם כלום אם תמשיכו ככה" או "חכו, חכו, אבא כבר יראה לכם מה זה... לי אין כוח אליכם"...

בתום מחצית שנת הלימודים שלה בכיתה ב', הגיעה נטע מבוישת עם תעודה ובה הערה מהמורה: "נטע, את ילדה מוכשרת וטובה. חבל שאת צועקת בכיתה, ואינך מסוגלת להקשיב לדברי חבריך".

- א. האם, לדעתכם, יעל ועידו מנהלים משפחה בדפוס חיים מסורתי או מודרני? (5 נק')
- ב. מהו סוג התקשורת הנהוג בין ההורים לילדיהם במשפחה זו? (5 נק')
- ג. כיצד תסבירו את ההערה בתעודה של נטע? (5 נק')

3. אירוע ג'

רינת, אמא לנערה בכיתה י"ב, נבחרה בתחילת שנת הלימודים לשמש כיו"ר ועד ההורים בשכבת כיתות י"ב בבית הספר. לקראת סוף השנה התנהלו דיונים רבים לגבי ההכנות הרבות למסיבת הסיום של בוגרי י"ב בבית הספר. הגוף המארגן את המסיבה כלל את האנשים הבאים: רינת מתוקף תפקידה הנבחר כיו"ר הנהגת ההורים, המורה, רכזת שכבת כיתות י"ב וחברי מועצת התלמידים הלומדים בכיתה י"ב. תוכננה מסיבה חגיגית בה התלמידים יפיקו מחזמר מוזיקאלי מהווי בית הספר, שחובר על-ידם. המסיבה תוקצבה בהתאם וההכנות היו בעיצומן. יום אחד הגיעה קבוצה של הורים לשיבת הצוות המארגן, כשבראשה ירדנה, אמא שלא נבחרה לוועד ההורים. ירדנה היא אמה של נערה שיזמה רעיון אחר למסיבה, שלא התקבל בקרב רוב התלמידים, להביא אמן שיופיע לפני הקהל. קבוצת ההורים בראשותה של ירדנה, דרשה לבטל לאלתר את התכנון הקיים, ולהחליפו בהצעה שלא התקבלה. רינת הבינה שלירדנה השפעה רבה על ההורים האחרים. היא ראתה כיצד הם מקשיבים לירדנה, פועלים על פי ההנחיות שלה, למרות שאין לה שום מעמד פורמאלי, שהרי לא היא נבחרה כיו"ר ועד ההורים. היא חשה מאוימת על ידי ירדנה, והיססה כיצד להגיב. בסופו של דבר, לאחר ישיבה משותפת של הצוות המארגן עם ירדנה כנציגת קבוצת הורים הוחלט לשלב בין ההצעות, וכך הצליחו כל הצדדים להגיע לשביעות רצון.

א. מה היה סוג המנהיגות של רינת כיו"ר ועד ההורים? מהו ההבדל בין סוג

המנהיגות של רינת לזה של ירדנה במצב שנוצר? (5 נק')

ב. מדוע, לדעתך, הייתה לירדנה השפעה כה חזקה על ההורים? (5 נק')

ג. ניתן להגדיר את הפתרון כמצב של win-win, מנצח-מנצח. מדוע? (5 נק')

פרק רביעי (16 נקודות)

לפניכם 6 היגדים, בחרו 4 מתוכם.

הסבירו את הטענה/חשיבה/אמירה המוצגת במשפט. (לכל שאלה 4 נקודות).

1. במשפחה שבה נשמרים הגבולות בין הדורות, קל יותר לאחד לכבד את השני, ובאותו זמן להרגיש קרובים זה לזה.

2. סטריאוטיפ יכול להיות חיובי או שלילי.

3. התפתחות התקשורת והטכנולוגיה הפכה את העולם ל"כפר גלובאלי".

4. חיזוקים חיוביים משפיעים על התפתחות דימוי עצמי טוב, ומחזקים את אמונתו של האדם ביכולותיו.

5. סובלנות היא ערך הכרחי לחברת הגירה מודרנית.

6. נורמות חברתיות משתנות עם השנים.

בהצלחה!